

СТАНОВИЩЕ

на доц. д-р Миряна Янакиева

за дисертационния труд на Радея Гешева

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

Област на висшето образование: 2. Хуманитарни науки

Професионално направление: 2.1. Филология

Научна специалност „Теория на литературата“

Тема на дисертацията: Език и памет в проекта *Écriture féminine* (романите на Наталия Гинзбург, Дача Мараини и Елена Феранте)

От гледна точка на своите технически характеристики, предложената от Радея Гешева дисертация се състои от увод, три глави, заключение, приложения и библиография. Последната заема 14 от общо 228-те страници на труда и съдържа заглавия основно на италиански, български и английски език. Авторката с право определя своето изследване като интердисциплинарно и компаративистично, на границите между литература и философия, литература и социология, литература и антропология.

Ясно дефинираната цел на разработката е да бъде конструирана исторически последователна и изчерпателна картина на италианското женско писане, като се открият трите вълни в неговото развитие със специфичните за всяка от тях особености. Като предмет на изследването са посочени извънлитературните фактори, повлияли върху оформянето на проекта *Écriture féminine*. Заявено е намерението, отразено и в заглавието на труда, спецификите на женското писане да бъдат проблематизирани през понятията *език* и *памет*. За конкретен обект на анализ са избрани романите на три авторки – Наталия Гинзбург, Дача Мараини и Елена Феранте, всяка от които е представителна за една от трите вълни в историята на проекта на италианска почва.

Дисертантката с основание споменава, че за да бъде по-цялостно и убедително осъществен замисълът на нейната дисертация е необходимо да бъдат установени и

открити спецификите на италианския феминизъм, които го отличават от този в други страни като Франция, Америка, Англия, Швейцария. Не на последно място, съществен елемент от този замисъл, към който авторката се придържа със строга последователност, е вниманието към италианската феминистката литературна критика, през чиято призма ще бъдат прочетени избраните литературни примери.

Неотменимо условие за успеха на всеки изследователски проект е неговото полагане върху уместна и добре обоснована теоретична опора. Тъкмо това е направено в първата глава на дисертацията, озаглавена „Теоретични аспекти на женското писане“. Тази теоретична част от изложението напълно отговаря на своето предназначение. Още в началните ѝ страници е защитено разбирането за феминизма като широко и многопластово интердисциплинарно поле и са систематизирани значителните по броя и многообразието си негови диференциации по съдържателен и териториален признак. В този контекст е очертано мястото и на феминистичните изследвания в България, като е дадена изчерпателна картина на съвременното им състояние. Това впрочем може да се оцени и като един от специфичните приноси на труда.

Стремешът към изграждане на стабилен теоретичен фундамент на дисертацията се изразява и във внимателните терминологични уточнения. Припомнен са например разликата между феминистка критика и гинокритика и основанията за разграничението между понятия като пол и род. Намирам за важно да се отбележи акцентът, поставен от авторката върху това, че изучаваната от нея проблематика следва плътно да се впише в полето на социологията на литературата.

В подкрепа на част от насоките, които Радея Гешева е избрала да следва в своя анализ, продуктивен се оказва нейният избор да се позове на някои съвременни теории на присъствието и отсъствието като например тази на Джорджо Агамбен. Доколкото тялото като концепт заема ключово място в построението на дисертацията, от полза е направеният от нея синтез на идеи на италианския философ, изложени в книгата му „Употребата на телата“, където той разгръща оригинална концепция за връзката между *тялото* и *езика*, нареждайки до тези две понятия едно трето – това за *пейзаж*.

За философската уплътненост на изследването допринася уместното позоваване на дълга редица от имена като Роберто Еспозито, Ханс Гумбрехт, Ернесто Де Мартино, Джоан Скот, Елен Сиксу и още много други. Самите заглавия на отделните части, изграждащи теоретичната първа глава, освен че са находчиви и привличащи вниманието на читателя, свидетелстват за оригиналния подход на авторката към разработваната от нея проблематика. Например „Майчинство и/или ораторство“, „Тялото – център и периферия“, „В началото бе... тялото“. А за последната част на същата глава – „Типологии на тялото“, в която са въведени понятията *тяло-затворник*, *тяло-воин* и *тяло-медиатор*, може да се каже, че задава основите на концептуалния и терминологичен инструментариум, който ще бъде приложен при анализите на произведенията на трите писателки, на които е посветена третата глава на труда.

Преходът от първа към втора глава е преход от теоретичния към историческия аспект на темата за женското писане в Италия. Дисертантката демонстрира широка и задълбочено осмислена осведоменост и умение да концептуализира богат фактологичен материал. Тук, в рамките на тази глава, по-точно в първата ѝ част, озаглавена „Мъжкото писане – женското писане (края на XIX - началото на XX век)“, с цел да се открият разликите в условията, при които творят авторите и авторките, да се разгледа средата в Италия в края на XIX и началото на XX век и да се сравнят двата модела – на женско и мъжко писане от този период, е разгърната интересна аналитична съпоставка между романите „Тъгуващи души“ на Грация Деледа и „Невинният“ на Габриеле Д’Анунцио.

Във втора глава са детайлно проучени и описани трите вълни в еволюцията на феминизма в Италия, като за основното съдържание на всяка от тях е предложена стегната и запомняща се формула: първа вълна – „от Обединението на Италия към Обединението на жените“; втора вълна – „глас и равноправие“; трета вълна – „глобалност и *глокалност*“, където терминът *глокалност* идва да обозначи тенденцията пишещите жени в Италия през третата вълна в по-голяма степен да изповядват ценностите на *локалния* феминизъм, но като вземат под внимание зададеностите от *глобалния*. Една от ценните изследователски идеи, реализирани във втора глава, е да бъдат представени и

анализирани манифестите на женската мисъл от първата и втората вълна на феминизма в Италия.

Третата глава „Модуси на италианското женско писане“ представлява собствено критико-аналитичният раздел на дисертацията, в който вниманието е съсредоточено върхусамите романи на Наталия Гинзбург, Дача Мараини и Елена Феранте. Всяка от трите авторки отразява в своето творчество спецификите на съответстващата ѝ по време вълна от историята на италианското женско писане и въплъщава най-ярко един от трите модуса на това писане, открити в труда на Радея Гешева. За Наталия Гинзбург това е модусът на отсъствието, за Дача Мараини – този на тревожността и за Елена Феранте – този на провокацията. В дефинирането на тези три модуса отново проличава умението на дисертантката да намира ключови думи, с помощта на които по най-синтезиран и запомнящ се начин да назовава едни или други изучавани явления. Споделеното току-що наблюдение дава повод да се изтъкне едно от безспорните достойнства на нейната работа, а именно стремежът към ясен и аргументирано подбран терминологичен език.

Както изтъква самата дисертантка в един от вярно и точно формулираните от нея приноси на предложения труд, в него е пресъздаден цялостно обликът на италианското женско писане. Тук трябва специално да се подчертае именно идеята за цялостност, която несъмнено в тази дисертация е успешно реализирана.

Съгласно изискванията към жанра, на който принадлежи настоящото становище, ще посоча накрая, че авторефератът напълно точно и вярно представя съдържанието на изследването.

Въз основа на всичко казано дотук, убедено ще гласувам за това на Радея Гешева да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“.